KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 30.9.2024 r.
COM(2024) 406 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Pierwsze sprawozdanie z wdrożenia planów wieloletnich dotyczących Morza Północnego i wód zachodnich i z połowów eksploatujących te stada oraz z przekazania uprawnień powierzonych Komisji na mocy tych planów wieloletnich i na mocy rozporządzenia w sprawie dostępu do połowów dalekomorskich.

{SWD(2024) 218 final}

Spis treści

1 Streszczenie 2

2 Wprowadzenie 4

3 Zmiany w istotnych obszarach 5

3.1 Uprawnienia do połowów ustalane od 2019 r. i 2020 r. 6

3.1.1 Ograniczenia 13

3.2 Stada, którymi zarządza się wspólnie z państwami nadbrzeżnymi na północno-wschodnim Atlantyku, w szczególności ze Zjednoczonym Królestwem i Norwegią w ramach połowów wielogatunkowych 15

3.3 Rzeczywistość połowów wielogatunkowych w Morzu Północnym i wodach zachodnich 15

3.3.1 Cieśnina Kattegat 16

3.3.2 Przykłady dotyczące Morza Celtyckiego 17

3.4 Trybunał Sprawiedliwości, wyrok w sprawie C-330/22 18

4 Podejście ekosystemowe 19

5 Obowiązek wyładunku 20

6 Współpraca regionalna 20

7 Zmiany społeczno-gospodarcze 21

7.1 Morze Północne 21

7.2 Wody północno-zachodnie (NWW) 21

7.3 Wody południowo-zachodnie (SWW) 22

8 Przekazanie uprawnień Komisji na mocy planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich oraz rozporządzenia w sprawie dostępu do połowów dalekomorskich 22

9 Słowniczek 23

1 STRESZCZENIE

Wdrożenie planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich oraz rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/973 i (UE) 2019/472[1] przyczyniło się do zmniejszenia presji połowowej.

Plany wieloletnie są **pomocnym narzędziem we wdrażaniu wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb)**[2], w szczególności w odniesieniu do ustalania uprawnień do połowów. Określono w nich dostosowane do warunków regionalnych zasady zarządzania rybołówstwem. Jeżeli chodzi o stada ryb, których ocena obejmuje dużą ilość danych [albo maksymalny podtrzymywalny połów (MSY)], plany dopuszczają stosowanie górnych limitów do celów ustalania całkowitych dopuszczalnych połowów (TAC), zapewniając **elastyczność w przypadku zdrowszych stad.** Jeżeli chodzi o stada, w przypadku których w morzu żyje tak mało ryb, że znajdują się poniżej niebezpiecznych poziomów minimalnych, **siatkę bezpieczeństwa** zapewniają plany wieloletnie.

Komisja uważa, że **Rada mogła podjąć niektóre decyzje w odniesieniu do stad, w przypadku których musiała zmniejszyć TAC i wprowadzić dodatkowe środki zaradcze**, dzięki ramom, jakie zapewniają plany wieloletnie, **łączące siatkę bezpieczeństwa z elastycznością**. Bez planu wieloletniego Rada mogłaby mieć trudności z uzgodnieniem środków zaradczych, aby odbudować słabe stada, a TAC najprawdopodobniej ustalono by na wyższym poziomie. Dzięki planom wieloletnim obecnie wszystkimi połowami zarządza się zgodnie z MSY albo wprowadza się środki, aby przywrócić ich zgodność z MSY. Tylko zdrowsze stada mogą stanowić o długoterminowej rentowności branży rybackiej i sektorów pomocniczych. W planach wieloletnich przewidziano również elastyczność w odniesieniu do zdrowszych stad, umożliwiając pod pewnymi warunkami stosowanie wyższego przedziału F_{MSY}.

Komisja stwierdza, że **plany wieloletnie to stabilny długoterminowy instrument wdrażania WPRyb** w Morzu Północnym i wodach zachodnich, ponieważ plany te **zmniejszają niepewność w trakcie ustalania TAC**, zapewniają przyjęcie **środków zaradczych na rzecz stad znajdujących się pod presją** (w tym w przypadku zamknięcia połowów), czynią **proces ustalania TAC bardziej przejrzystym** dla zainteresowanych stron i państw członkowskich oraz **umożliwiają branży rybackiej lepsze planowanie połowów**.

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/973 z dnia 4 lipca 2018 r. ustanawiające wieloletni plan w odniesieniu do stad dennych w Morzu Północnym oraz połowów eksploatujących te stada, określające szczegóły realizacji obowiązku wyładunku w Morzu Północnym oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 676/2007 i (WE) nr 1342/2008 (Dz.U. L 179 z 16.7.2018, s. 1).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/472 z dnia 19 marca 2019 r. ustanawiające wieloletni plan gospodarowania stadami poławianymi w wodach zachodnich i wodach z nimi sąsiadujących oraz połowami eksploatującymi te stada, zmieniające rozporządzenia (UE) 2016/1139 i (UE) 2018/973 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 811/2004, (WE) nr 2166/2005, (WE) nr 388/2006, (WE) nr 509/2007 i (WE) nr 1300/2008 (Dz.U. L 83 z 25.3.2019, s. 1).

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 22).

2 WPROWADZENIE

Parlament Europejski i Rada przyjęły plany wieloletnie w odniesieniu do stad dennych w Morzu Północnym oraz stad dennych i głębokowodnych w wodach zachodnich odpowiednio w 2018 r.[3] i 2019 r.[4]. W niniejszym sprawozdaniu zawarto pierwszy przegląd postępów, jakie osiągnięto w przypadku stad i połowów eksploatujących te stada. Sprawozdanie obejmuje również obowiązek sprawozdawczy, który dotyczy przekazania uprawnień powierzonych Komisji zgodnie z art. 16 planu wieloletniego dla Morza Północnego, art. 18 planu wieloletniego dla wód zachodnich oraz art. 17 „rozporządzenia w sprawie dostępu do połowów dalekomorskich"[5].

Ogólnym celem planów wieloletnich jest pomoc w osiąganiu celów wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 („rozporządzenia podstawowego" w sprawie WPRyb)[6], a w szczególności wzmocnienie bazy ekonomicznej rybaków, aby zwiększyć ich dochody i poprawić sytuację prowadzonych przez nich przedsiębiorstw. Plany wieloletnie pomagają zapewnić kontynuację połowów i utrzymać stada ryb powyżej poziomów, które umożliwiają uzyskanie maksymalnego podtrzymywalnego połowu (MSY). Pomagają również wyeliminować odrzuty poprzez ograniczenie niezamierzonych połowów i umożliwiają przyjęcie podejścia ekosystemowego do zarządzania rybołówstwem. Plany wieloletnie obejmują pałasza czarnego, buławika czarnego, labraksa, dorsza, smuklicę, żabnicę, plamiaka, witlinka, morszczuka europejskiego, molwę niebieską, homarca, morlesza bogara, gładzicę, rdzawca, solę, czarniaka i krewetkę północną. W oparciu o najlepsze dostępne opinie naukowe w planach wieloletnich określono docelową śmiertelność połowową z wyższymi i niższymi przedziałami F_{MSY}[7], co pokrywa się z osiągnięciem MSY. W planach wieloletnich

[3] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/973 z dnia 4 lipca 2018 r. ustanawiające wieloletni plan w odniesieniu do stad dennych w Morzu Północnym oraz połowów eksploatujących te stada, określające szczegóły realizacji obowiązku wyładunku w Morzu Północnym oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 676/2007 i (WE) nr 1342/2008 (Dz.U. L 179 z 16.7.2018, s. 1).

[4] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/472 z dnia 19 marca 2019 r. ustanawiające wieloletni plan gospodarowania stadami poławianymi w wodach zachodnich i wodach z nimi sąsiadujących oraz połowami eksploatującymi te stada, zmieniające rozporządzenia (UE) 2016/1139 i (UE) 2018/973 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 811/2004, (WE) nr 2166/2005, (WE) nr 388/2006, (WE) nr 509/2007 i (WE) nr 1300/2008 (Dz.U. L 83 z 25.3.2019, s. 1).

[5] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2336 z dnia 14 grudnia 2016 r. ustanawiające szczegółowe warunki dotyczące połowów stad głębokowodnych w północno-wschodnim Atlantyku i przepisy dotyczące połowów w wodach międzynarodowych północno-wschodniego Atlantyku oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 2347/2002 (Dz.U. L 354 z 23.12.2016, s. 1).

[6] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 22).

[7] „Przedział F_{MSY}" oznacza przedział wartości określony w najlepszych dostępnych opiniach naukowych, w szczególności wydanych przez ICES lub podobny niezależny organ naukowy uznany na poziomie UE lub międzynarodowym, w którym wynikiem wszystkich poziomów śmiertelności połowowej w granicach tego przedziału jest maksymalny podtrzymywalny połów (zwany dalej „MSY") w perspektywie długoterminowej w ramach danego modelu prowadzenia połowów i w istniejących przeciętnych warunkach środowiskowych bez znaczących skutków dla procesu reprodukcji odnośnych stad. Jest on ustalany w taki sposób, aby nie powodował ograniczenia długoterminowych połowów przekraczającego 5 % w porównaniu z MSY. Jest on ograniczony, tak aby prawdopodobieństwo spadku liczebności stad do wartości poniżej limitu punktu odniesienia biomasy stada tarłowego (Blim) nie przekraczało 5 %, zgodnie z art. 2 pkt 2 rozporządzenia (UE) 2019/472 i art. 2 pkt 1 rozporządzenia (UE) 2018/973.

upoważniono również Komisję do przyjmowania aktów delegowanych, które dotyczą stad stanowiących przyłów, wyłączeń z obowiązku wyładunku oraz środków technicznych.

Plany wieloletnie zastosowano po raz pierwszy w odniesieniu do okresów połowu, które rozpoczęły się 1 stycznia 2019 r. dla stad dennych w Morzu Północnym oraz 1 stycznia 2020 r. dla stad dennych i głębokowodnych w wodach zachodnich.
W ramach uprawnień do połowów na 2020 r. 62 z 78 całkowitych dopuszczalnych połowów (TAC) ustalono zgodnie z F_{MSY}[8]. W związku z tym ponad 99 % wyładunków na Morzu Bałtyckim, Morzu Północnym i Atlantyku, którymi zarządzała wyłącznie UE, pochodziło z rybołówstwa zarządzanego w sposób zrównoważony[9]. Liczba TAC zarządzanych zarówno w ramach planów wieloletnich, jak i ustalonych zgodnie z MSY i opinią wydaną z zachowaniem zasady ostrożności nadal rosła w latach 2019–2024.

3 ZMIANY W ISTOTNYCH OBSZARACH

W niniejszym pierwszym sprawozdaniu przedstawiono zmiany w sposobie wdrażania planów wieloletnich w istotnych obszarach, w oparciu o:

1) ukierunkowane konsultacje[10];

2) najnowszą opinię Międzynarodowej Rady Badań Morza (ICES), która dotyczy odnośnych stad w Morzu Północnym i wodach zachodnich[11];

3) najnowsze oceny naukowe Komitetu Naukowo-Technicznego i Ekonomicznego ds. Rybołówstwa (STECF), które dotyczą środków określonych przez państwa członkowskie w celu wdrożenia obowiązku wyładunku[12];

[8] Wartość „F_{MSY}" jest wartością prognozy dotyczącej śmiertelności połowowej, która w ramach danego typu połowów oraz w istniejących przeciętnych warunkach środowiskowych określa długoterminowy MSY.

[9] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Dążenie do bardziej zrównoważonego rybołówstwa w UE: aktualna sytuacja i kierunki na 2021 r." (SWD(2020) 112 final), s. 2.

[10] Zainteresowane strony, z którymi przeprowadzono konsultacje, to: grupa państw członkowskich Morza Północnego (grupa z Scheveningen), grupa państw członkowskich leżących nad wodami północno-zachodnimi, grupa państw członkowskich leżących nad wodami południowo-zachodnimi, Komitet Doradczy ds. Morza Północnego, Komitet Doradczy ds. Wód Północno-Zachodnich, Komitet Doradczy ds. Wód Południowo-Zachodnich, Komitet Doradczy ds. Zasobów Pelagicznych i Komitet Doradczy ds. Floty Dalekomorskiej, Międzynarodowa Rada Badań Morza, które odpowiedziały, że nie mogą uczestniczyć w takim badaniu, Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa, korespondenci krajowi i przewodniczący regionalnych grup koordynacyjnych (określający ramy gromadzenia danych), grupa ekspertów Komisji ds. rybołówstwa i akwakultury, attaché ds. rybołówstwa, eksperci ds. dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej oraz grupa ekspertów ds. środowiska morskiego.

[11] Dostępna pod adresem https://www.ices.dk/advice/Pages/Latest-Advice.aspx.

[12] Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa (STECF), „Evaluation of joint recommendations on the landing obligation, technical measures, and conservation measures necessary for compliance with obligations under Union environmental legislation" [„Ocena wspólnych rekomendacji dotyczących obowiązku wyładunku, środków technicznych i środków ochronnych niezbędnych do zapewnienia zgodności z obowiązkami, które wynikają z ustawodawstwa Unii w dziedzinie środowiska"] (STECF-24-04), Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2024, https://stecf.jrc.ec.europa.eu/documents/d/stecf/stecf_24-04_review-jrs-on-lo-tm-and-cm.

4) pierwsze i drugie sprawozdanie[13] z wdrażania rozporządzenia w sprawie środków technicznych[14]; oraz

5) informacje będące w posiadaniu Komisji.

Celem sprawozdania jest wyciągnięcie wniosków w momencie, gdy od rozpoczęcia wdrażania planów wieloletnich dla Morza Północnego upływają 4 lata, a od rozpoczęcia wdrażania planów wieloletnich dla wód zachodnich – 5 lat.

W sprawozdaniu skoncentrowano się na zmianach odpowiednio od 2019 r. i 2020 r. w pięciu następujących głównych obszarach: (i) uprawnienia do połowów od 2019 r. i 2020 r.; (ii) postępy we wdrażaniu obu planów wieloletnich w ramach konsultacji UE-Zjednoczone Królestwo, UE-Norwegia i UE-Norwegia-Zjednoczone Królestwo; (iii) ustalenia dotyczące połowów wielogatunkowych w Morzu Północnym i wodach zachodnich; oraz (iv) zmiany/kwestie społeczno-ekonomiczne.

Informacje na temat obowiązku wyładunku i ograniczenia do minimum niezamierzonych połowów, podejścia ekosystemowego do zarządzania rybołówstwem oraz współpracy regionalnej w ramach polityki regionalizacji znajdują się w towarzyszącym dokumencie roboczym służb Komisji (SWD (2024) 218 final).

3.1 UPRAWNIENIA DO POŁOWÓW USTALANE OD 2019 R. I 2020 R.

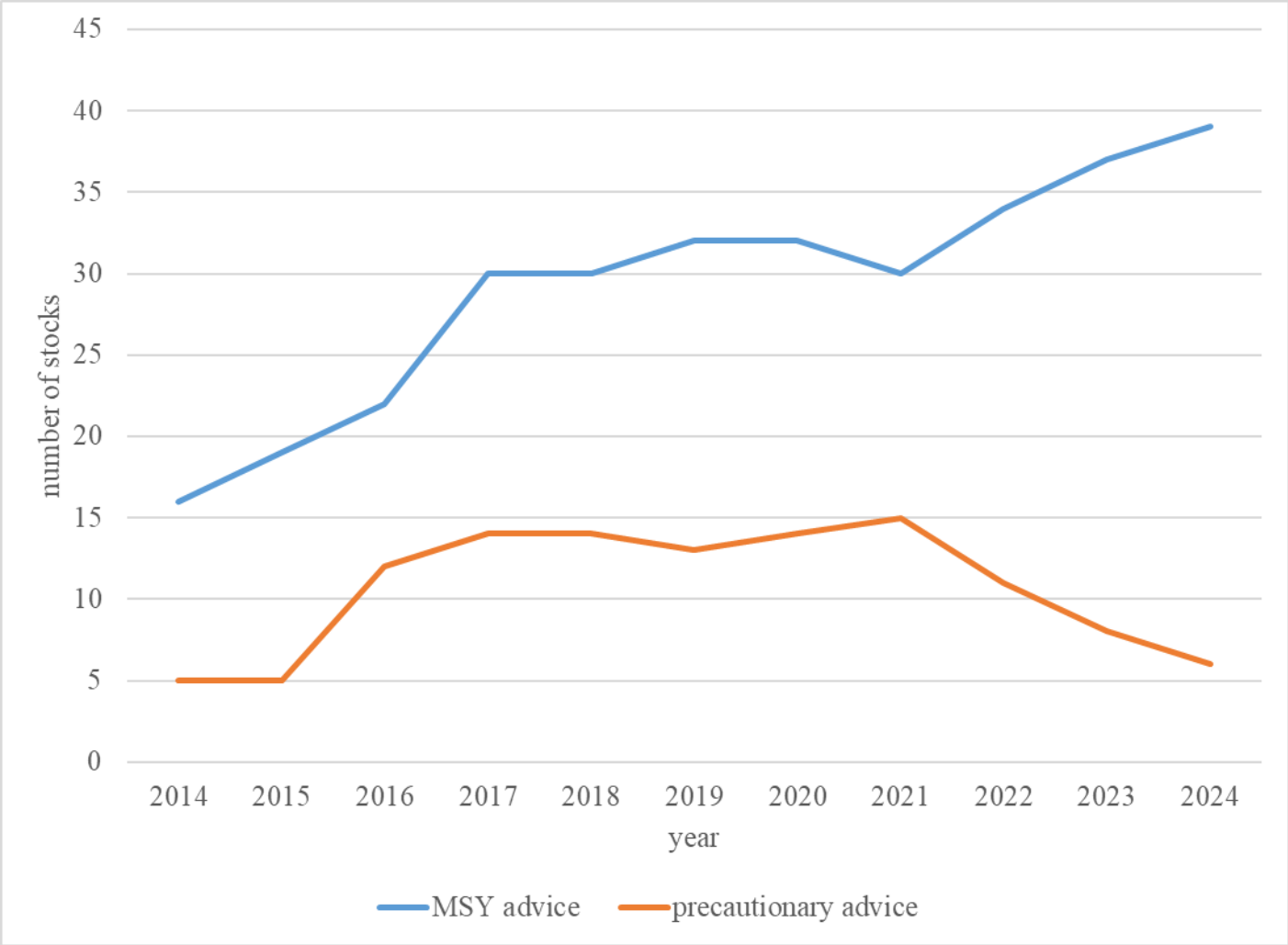
W niniejszej sekcji opisano zmiany, jakie wystąpiły w szeregu stad i połowów. Wykresy na rys. 1 i 2 przedstawiają zmiany w stadach ryb, którymi zarządza się wspólnie z Zjednoczonym Królestwem i którymi przed wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z UE 31 stycznia 2020 r. zarządzała wyłącznie UE. W wykresach uwzględniono również niektóre stada, którymi zarządza się wspólnie z Norwegią. Opinie ICES zmieniały się na przestrzeni lat. W odniesieniu do części stad, która wcześniej otrzymała „opinię wydaną z zachowaniem zasady ostrożności", Komisja otrzymała „opinię dotyczącą MSY", natomiast w przypadku części stad, która wcześniej otrzymała opinię dotyczącą MSY, ICES wydała opinię z zachowaniem zasady ostrożności. Jeśli chodzi o stada, którymi UE zarządzała samodzielnie w 2020 r., wszystkie trzy uprawnienia do połowów w cieśninach Skagerrak/Kattegat/Morzu Północnym ustalono na poziomie MSY; takie samo podejście przyjęto też w 2024 r.

[13] Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady „Wdrażanie środków technicznych rozporządzenia (art. 31 rozporządzenia (UE) 2019/1241)" (COM(2021) 583 final). Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady „Wdrażanie środków technicznych rozporządzenia (art. 31 rozporządzenia (UE) 2019/1241)" (COM(2024) 349 final).

[14] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie zachowania zasobów rybnych i ochrony ekosystemów morskich za pomocą środków technicznych, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1967/2006, (WE) nr 1224/2009 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013, (UE) 2016/1139, (UE) 2018/973, (UE) 2019/472 i (UE) 2019/1022 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 894/97, (WE) nr 850/98, (WE) nr 2549/2000, (WE) nr 254/2002, (WE) nr 812/2004 i (WE) nr 2187/2005 (Dz.U. L 198 z 25.7.2019, s. 105).

W 2020 r. wszystkie pięć uprawnień do połowów w wodach zachodnich ustalono na poziomie MSY, podczas gdy w 2024 r. było to 10 z 11 uprawnień. Wzrost ten jest efektem znacznych wysiłków, które rybacy i państwa członkowskie włożyli w zarządzanie stadami ryb.

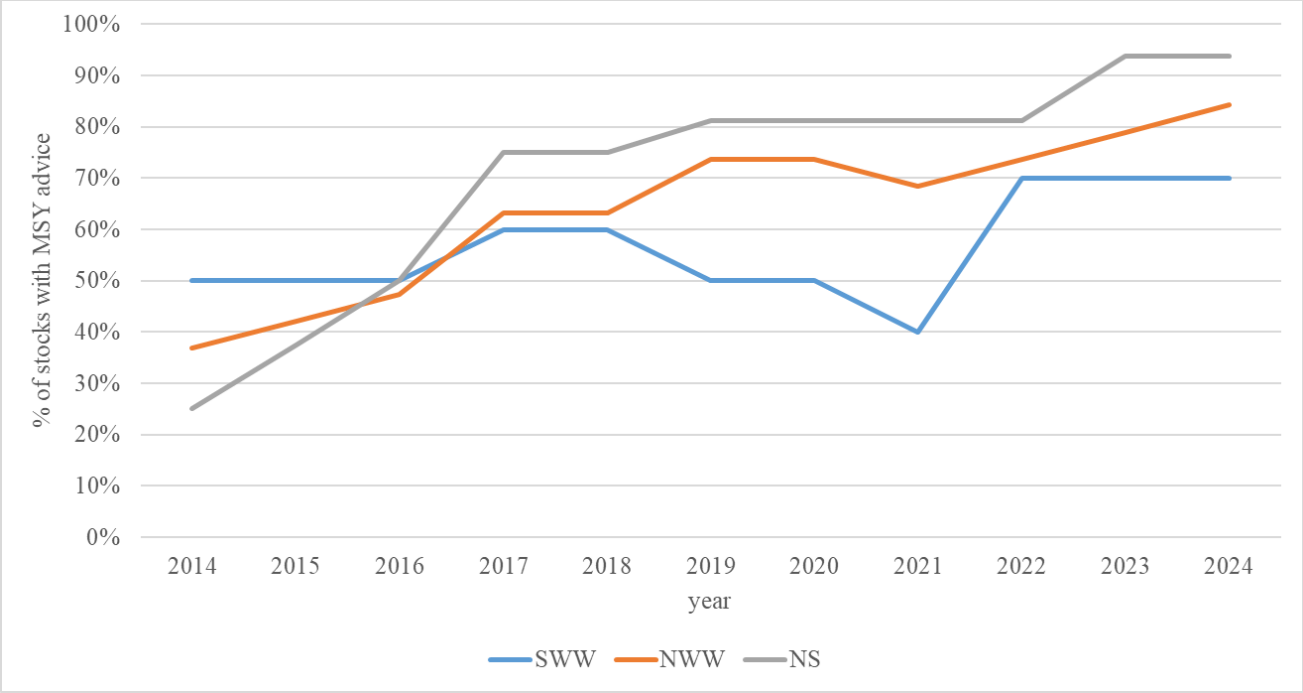
Na poniższym wykresie (rys. 1) przedstawiono zwiększanie się stad objętych opinią dotyczącą MSY, w szczególności w latach 2020–2024 od kiedy zaczęto stosować plany wieloletnie.

Rys. 1: Liczba stad docelowych w ramach planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich, objętych opinią dotyczącą MSY i opinią wydaną z zachowaniem zasady ostrożności od rozpoczęcia stosowania rozporządzenia podstawowego (źródło: dane z opinii ICES).

Na poniższym wykresie (rys. 2) przedstawiono, jak – od czasu wdrożenia rozporządzenia podstawowego i obu planów wieloletnich – stopniowo zwiększała się liczba wydawanych przez ICES opinii dotyczących MSY dla stad docelowych w wodach południowo-zachodnich, wodach północno-zachodnich i Morzu Północnym. Jest to jeden z pozytywnych skutków wprowadzenia planów wieloletnich, ponieważ wspólnym celem stało się rozwijanie doradztwa naukowego, zwłaszcza w odniesieniu do stad docelowych objętych planami wieloletnimi, ale również w odniesieniu do stad stanowiących przyłów. Taką poprawę można było również osiągnąć dzięki zaangażowaniu rybaków w dostarczanie lepszych danych na potrzeby procesu naukowego.

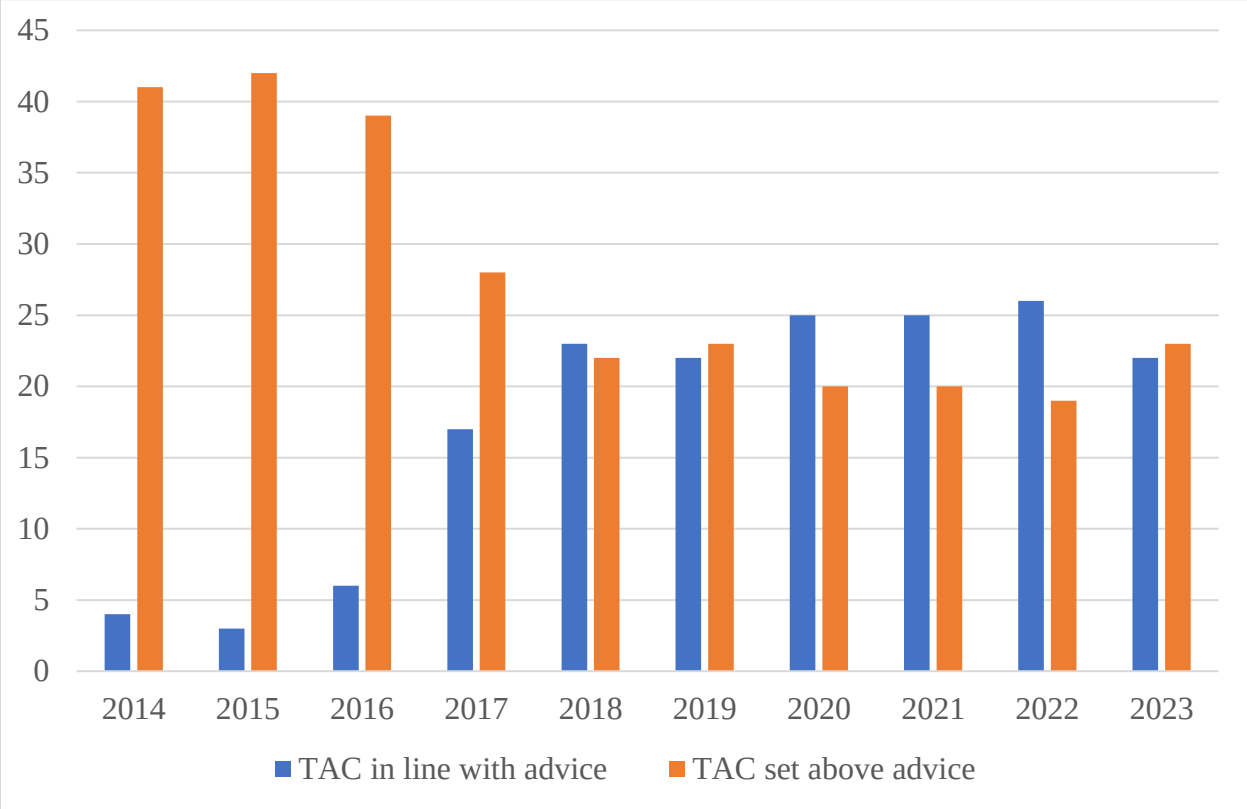
Można zauważyć pewne wahania ogólnej liczby stad, dla których wydano opinię dotyczącą MSY (np. w wodach południowo-zachodnich); wahania te mogą wynikać ze zmiany procesu wyznaczania wskaźnika referencyjnego lub aktualizacji podstawy opinii. Jednak ogólnie na podstawie poniższego wykresu można wywnioskować, że z biegiem czasu liczba opinii dotyczących MSY rośnie.

Rys. 2: Odsetek stad docelowych ujętych w planach wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich (w tym wód południowo-zachodnich (SWW), wód północno-zachodnich (NWW) i Morza Północnego (NS)), które w miarę upływu czasu zostały objęte opinią dotyczącą MSY. (Źródło: dane z opinii ICES).

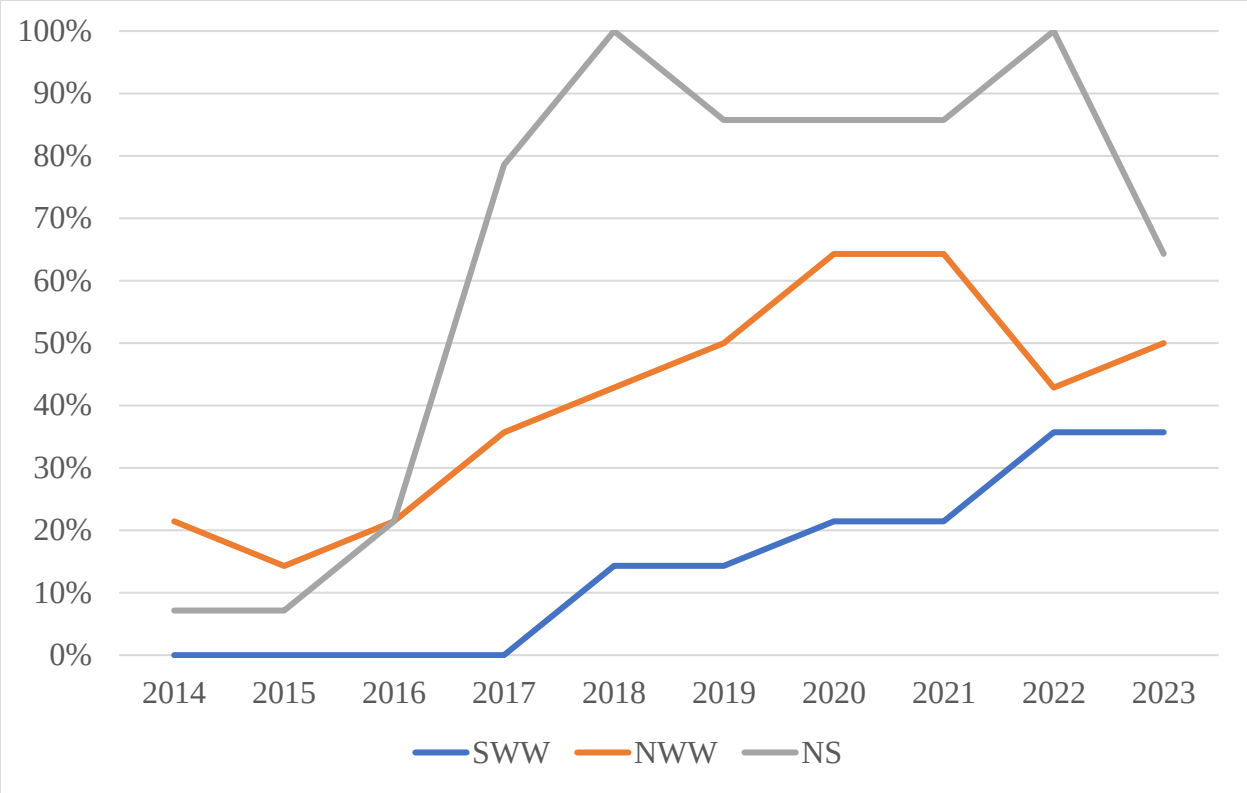
W ramach operacji ustalania TAC przeprowadzanych od wejścia w życie planów wieloletnich w 2019 r. i 2020 r. wiele TAC ustalono zgodnie z MSY. Ponadto, jeśli chodzi o opinię wydaną z zachowaniem zasady ostrożności, Komisja zaproponowała poziomy TAC, które na przestrzeni lat, a w szczególności od 2019 r., stopniowo zbliżały się do poziomów zalecanych przez ICES.

Od wejścia w życie rozporządzenia podstawowego w 2014 r. zwiększyła się liczba uprawnień do połowów ustalanych przez Radę. Jest to zgodne z opinią naukową dotyczącą stad docelowych w ramach planów wieloletnich (zob. rys. 3). Liczba ta stale rośnie od rozpoczęcia stosowania planów wieloletnich przewidzianych na lata 2019 r. i 2020 r. Przed 2019 r. i 2020 r. w odniesieniu do szeregu stad docelowych objętych opinią wydaną z zachowaniem zasady ostrożności Komisja proponowała TAC na poziomie wyższym od poziomu proponowanego w opiniach naukowych; decyzje o ustaleniu TAC powyżej tego poziomu podejmowała też Rada. Jednak od 2020 r. liczba takich przypadków zmniejszyła się i występują one jedynie wtedy, gdy konieczne jest uwzględnienie istotnych czynników specyficznych dla danego stada. Na poniższym wykresie (rys. 3) przedstawiono te zmiany dla wszystkich stad docelowych w ramach planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich.

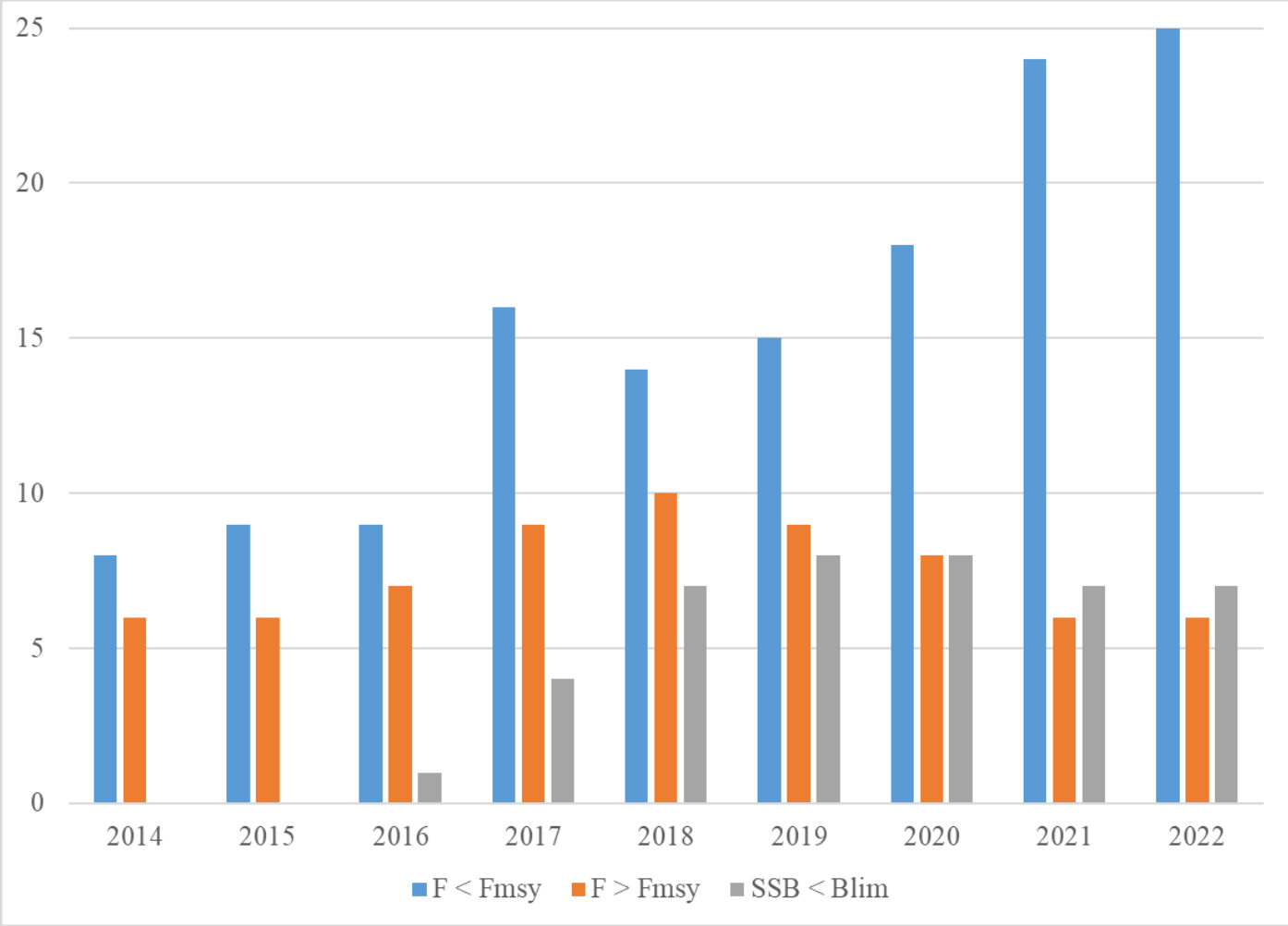
Rys. 3: Liczba TAC, które ustalono zgodnie z opinią naukową (niebieski słupek), w porównaniu z TAC, które ustalono na poziomie wyższym od poziomu przedstawionego w opinii naukowej (pomarańczowy słupek), od wejścia w życie rozporządzenia podstawowego. Uwzględnia się jedynie stada docelowe w ramach planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich.

Na poniższym wykresie (rys. 4) przedstawiono, w jaki sposób TAC, które ustalono zgodnie z opinią naukową, zmieniały się w czasie od rozpoczęcia stosowania rozporządzenia podstawowego w trzech różnych basenach morskich, a mianowicie w: (i) Morzu Północnym; (ii) wodach północno-zachodnich; oraz (iii) wodach południowo-zachodnich. Uwzględnia się jedynie stada docelowe w ramach planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich.

Rys. 4: TAC ustalone zgodnie z opinią naukową od czasu rozpoczęcia stosowania rozporządzenia podstawowego w: (i) Morzu Północnym; (ii) wodach północno-zachodnich; oraz (iii) wodach południowo-zachodnich. Uwzględnia się jedynie stada docelowe w ramach planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich.

Poniższy wykres (rys. 5) pokazuje, że w przypadku wielu stad ryb presja połowowa zmniejszyła się od momentu rozpoczęcia stosowania planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich w 2019 r. i 2020 r. Obecnie mniej stad znajduje się poniżej punktu Blim[15], a wskaźniki biomasy są dostępne dla większej liczby stad. Ponownie jest to zasługą rybaków i państw członkowskich, którzy starają się stale ulepszać proces dostarczania danych na potrzeby badań naukowych.

Rys. 5: Stan stad docelowych, które objęto planami wieloletnimi dla Morza Północnego i wód zachodnich od rozpoczęcia stosowania rozporządzenia podstawowego. SSB to „biomasa stada tarłowego".

PRZYKŁADY POZYTYWNYCH ZMIAN

Plany wieloletnie nadal przyczyniają się do pozytywnych zmian w wielu łowiskach, które zapoczątkowała zreformowana WPRyb (2013 r.). Nastąpiło podwyższenie poziomów TAC, jakimi

[15] „Blim" oznacza punkt odniesienia dla biomasy stada tarłowego wskazany w najlepszych dostępnych opiniach naukowych […], poniżej którego może wystąpić zmniejszona zdolność reprodukcyjna, jak określono w planach wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich.

objęte były wspomniane połowy, poprawił się także stan zdrowia odnośnych stad ryb (rys. 5). Najważniejsze przykłady to: (i) homarzec w Morzu Irlandzkim i Morzu Celtyckim (wzrost o ponad 12 % w latach 2020–2024); (ii) witlinek w Morzu Północnym (wzrost o 346 % w latach 2019–2024); (iii) plamiak w Morzu Północnym (wzrost o 250 % w latach 2019–2024); (iv) gładzica w Morzu Północnym (wzrost o prawie 9 % w latach 2019–2024); (v) oraz plamiak w cieśninie Skagerrak (wzrost o 250 % w latach 2019–2024).

Nie udałoby się osiągnąć takiego wyniku bez zaangażowania rybaków i innych zainteresowanych stron w odpowiedzialne zarządzanie stadami, które ostatecznie są dla nich źródłem dochodów. Poprawę osiągnięto również dzięki aktywnemu udziałowi komitetów doradczych w procesie regionalizacji.

W poniższych rozdziałach, które dotyczą Morza Północnego, cieśnin Skagerrak i Kattegat i Morza Iberyjskiego, przedstawiono przegląd zmian w tych basenach morskich.

MORZE PÓŁNOCNE ORAZ CIEŚNINY SKAGERRAK I KATTEGAT

Od pierwszego roku stosowania wieloletniego planu dla Morza Północnego uprawnienia do połowów plamiaka w cieśninach Skagerrak i Kattegat zwiększono o 250 % w latach 2019–2024.

MORZE IBERYJSKIE I WYKORZYSTANIE ELASTYCZNOŚCI WYŻSZEGO PRZEDZIAŁU MSY

W przypadku połowów wielogatunkowych ryb białych, takich jak południowe stado morszczuka europejskiego, żabnica i smuklica, ICES uznała, że południowe stado morszczuka europejskiego stanowi czynnik ograniczający, i oszacowała, że było ono w dobrym stanie[16] (w tym powyżej MSY $B_{trigger}$)[17]. Oznaczało to, że spełniono warunki prawne określone w art. 4 ust. 5 planu wieloletniego dla wód zachodnich, które odnoszą się stosowania wyższego przedziału MSY. Aby zapewnić rybakom większą elastyczność i umożliwić im lepsze wykorzystanie kwot na inne gatunki ryb białych, Komisja zaproponowała, aby ustalić TAC dla południowego stada morszczuka europejskiego w wyższym przedziale MSY na lata 2020, 2022, 2023 i 2024. Rada zgodziła się na te propozycje. TAC na 2021 r. ustalono jednak z uwzględnieniem opinii wydanej z zachowaniem zasady ostrożności. Następnie w 2022 r. TAC ponownie ustalono w wyższym przedziale MSY po wyznaczeniu wskaźnika referencyjnego[18].

---

[16] ICES. 2023, „Iberian Water mixed fisheries considerations" [„Kwestie połowów wielogatunkowych w wodach Półwyspu Iberyjskiego"], [w:] sprawozdanie Komitetu Doradczego ICES, 2023, Opinia ICES z 2023 r., https://doi.org/10.17895/ices.advice.24212058.

ICES. 2024, „Hake (*Merluccius merluccius*) in divisions 8.c and 9.a, Southern stock (Cantabrian Sea and Atlantic Iberian waters)" [Morszczuk europejski (*Merluccius merluccius*) w rejonach 8.c i 9.a, południowe stado (Morze Kantabryjskie i wody atlantyckie u wybrzeży Półwyspu Iberyjskiego)"], [w:] sprawozdanie Komitetu Doradczego ICES, 2024, Opinia ICES z 2024 r., https://doi.org/10.17895/ices.advice.25019306.

[17] MSY $B_{trigger}$ to poziom biomasy, poniżej którego należy podjąć działania w zakresie zarządzania, aby umożliwić odbudowę stada powyżej poziomu umożliwiającego zapewnienie MSY w perspektywie długoterminowej.

[18] ICES, 2023, „Benchmark workshop on anglerfish and hake (WKANGHAKE; outputs from 2022 meeting)", [„Warsztaty na temat wskaźnika referencyjnego dotyczącego żabnicy i morszczuka europejskiego (WKANGHAKE; rezultaty spotkania, które odbyło się w 2022 r.)"], Sprawozdania naukowe ICES, 5:17, 354 s., https://doi.org/10.17895/ices.pub.20068997.

Ogólnie rzecz biorąc od 2022 r. zwiększyły się również uprawnienia do połowów ryb białych, takich jak stado żabnicy, smuklicy i homarca, które poławia się razem z południowym stadem morszczuka europejskiego w połowach wielogatunkowych ryb białych w wodach u wybrzeży Półwyspu Iberyjskiego.

Francuski Krajowy Komitet ds. Rybołówstwa Morskiego i Akwakultury (Comité national des pêches maritimes et des élevages marins, CNPMEM) potwierdził w ramach konsultacji z zainteresowanymi stronami, które przeprowadzono, przygotowując niniejsze sprawozdanie, że plany wieloletnie umożliwiają przyjęcie elastycznego podejścia do ustalania uprawnień do połowów, zwłaszcza w przypadku połowów wielogatunkowych, aby uniknąć wstrzymania połowu. Komitet wyraził jednak ubolewanie, że Rada nie skorzystała z elastyczności podczas ustalania TAC i kwot. Komitet Doradczy ds. Wód Południowo-Zachodnich (SWWAC) opowiada się za szerszym stosowaniem wyższych przedziałów MSY ze względów ekonomicznych. Niektórzy naukowcy, którzy wzięli udział w konsultacjach, uważają, że skutek ma charakter neutralny i że celem ustalenia TAC powinien być F_{MSY} („punkt MSY”), a nie przedziały MSY.

CNPMEM, Komitet Doradczy ds. Wód Północno-Zachodnich (NWWAC), grupa państw członkowskich leżących nad wodami północno-zachodnimi, dwóch członków STECF i regionalna grupa koordynacyjna ds. gromadzenia danych stwierdziły, że realizacja planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich umożliwiła zwiększenie liczby TAC, którymi zarządza się zgodnie z MSY.

Komisja uważa, że zasady przewidziane w planie wieloletnim zapewniły pewną elastyczność w zarządzaniu stadami, dla których określono przedziały. Dobrym przykładem, który przedstawiono powyżej, jest południowe stado morszczuka europejskiego w Zatoce Biskajskiej i Morzu Iberyjskim. W odpowiedzi na opinię CNPMEM, który opowiada się za większą elastycznością w negocjacjach w Radzie, Komisja podkreśliła, że już w pełni wykorzystuje elastyczność, jaką zapewniają plany wieloletnie, we wszystkich wnioskach dotyczących uprawnień do połowów w basenie Morza Atlantyckiego. Innymi słowy Komisja proponuje ustalenie wszystkich TAC na poziomie punktu MSY albo, w przypadku spełnienia warunków prawnych – na górnym poziomie MSY.

3.1.1 Ograniczenia

<u>Połowy w Zatoce Biskajskiej</u>

Rybacy, naukowcy i państwa członkowskie zarządzają stadami Zatoki Biskajskiej w zrównoważony sposób, aby zapewnić stabilne uprawnienia do połowów, które z kolei stanowią dobrą podstawę gospodarczą dla społeczności nadbrzeżnych w tym regionie. W ciągu ostatnich trzech lat odnotowano jednak gwałtowny spadek uprawnień do połowów niektórych stad w tym basenie. Pierwszy spadek nastąpił w 2022 r., kiedy musiano obniżyć TAC soli w Zatoce Biskajskiej o 36 %, aby zmniejszyć presję połowową i utrzymać stado na poziomie MSY. Rada przyjęła wniosek Komisji dotyczący tego obniżenia. Następnie w 2023 r. TAC zwiększono o 20 %.

W 2023 r. ICES była w stanie przedstawić opinię dotyczącą MSY rdzawca w Zatoce Biskajskiej i wodach u wybrzeży Półwyspu Iberyjskiego. W opinii zalecono zmniejszenie trzech TAC o 53 %, co należało wdrożyć w całości (chociaż oznaczało to spadek jedynie o 4 % w porównaniu z poprzednią opinią ICES). Rdzawiec jest stadem stanowiącym przyłów zgodnie z planem wieloletnim dla wód zachodnich, w odniesieniu do którego art. 5 ust. 3 dotyczący „gatunków dławiących" wymaga uwzględnienia trudności w prowadzeniu połowów wszystkich stad na poziomie MSY jednocześnie, zwłaszcza w sytuacjach, kiedy prowadzi to do przedwczesnego zamykania połowów wielogatunkowych. Stało się jasne, że należy ustalić TAC dla tego stada zgodnie z ponownie oszacowanym poziomem MSY albo że STECF musi dokonać oceny możliwości prowadzenia połowów na 2024 r. na podstawie odpowiednich danych przedłożonych przez te państwa członkowskie, które twierdziły, że poważny spadek liczebności rdzawca spowodowałby zaprzestanie połowów przez ich floty. Podjęto decyzję o zmniejszeniu TAC na 2024 r. o 35 %, ponieważ STECF faktycznie potwierdził ryzyko wstrzymania połowów innych, zdrowszych stad, w których rdzawiec jest przyłowem albo jest poławiany wraz z innymi zdrowszymi stadami w połowach wielogatunkowych.

Zgodnie z opinią ICES Komisja musiała również zaproponować znaczne zmniejszenie innych połowów w Zatoce Biskajskiej w roku połowowym 2024, a mianowicie witlinka o 41 %, homarca o 14 %, soli o 7 % i południowego stada labraksa o 22 %, aby połowy te nadal były zrównoważone i zgodne z MSY. Rada przychyliła się do wniosku Komisji we wszystkich przypadkach.

Połowami soli i homarca zarządzano w sposób zrównoważony i zgodny z MSY w poprzednich latach, natomiast w przypadku połowów rdzawca i witlinka, które ponownie oszacowano na poziomie MSY, odnotowano znaczne obniżenie TAC. Rybacy wyrazili wątpliwości co to tego, czy inne czynniki, niezwiązane z rybołówstwem, negatywnie wpłynęły na te stada i stwierdzili, że plany wieloletnie w zbyt dużym stopniu koncentrują się na celach krótkoterminowych, zamiast stopniowo zmniejszać TAC. W tej kwestii Komisja zauważa, że ICES podkreśliła w swoim najnowszym przeglądzie ekosystemu proporcjonalny wzrost naturalnej śmiertelności stad ryb w ekoregionie ze względu na czynniki inne niż rybołówstwo – które wywiera coraz mniejszą presję od lat 90. XX w. – a są nimi przede wszystkim drapieżnictwo i zmiana klimatu[19]. Wahania wielkości stad oraz ich parametrów biologicznych są normalne i skutkują obniżeniem lub zwiększeniem odpowiednich kwot.

Komisja uznaje dalsze wysiłki zarówno branży rybackiej, jak i zainteresowanych stron, aby zmniejszyć presję na stada ryb i zastosować się do opinii naukowych. Plany wieloletnie wymagają corocznego ustalania TAC zgodnie z MSY i nie pozwalają na stopniowe zmniejszanie stad, którymi wcześniej zarządzano w sposób zrównoważony na poziomie MSY.

[19] ICES, 2022, „Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Ecosystem overview" [„Zatoka Biskajska i ekoregion wybrzeża Półwyspu Iberyjskiego – przegląd ekosystemu"], [w:] sprawozdanie Komitetu Doradczego ICES, 2022, opinia ICES z 2022 r., sekcja 6.1, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

3.2 STADA, KTÓRYMI ZARZĄDZA SIĘ WSPÓLNIE Z PAŃSTWAMI NADBRZEŻNYMI NA PÓŁNOCNO-WSCHODNIM ATLANTYKU, W SZCZEGÓLNOŚCI ZE ZJEDNOCZONYM KRÓLESTWEM I NORWEGIĄ W RAMACH POŁOWÓW WIELOGATUNKOWYCH

Chociaż plany wieloletnie wciąż stanowią przydatną podstawę, aby ustalić stanowiska UE w corocznych konsultacjach z państwami trzecimi w sprawie wspólnie zarządzanych stad, w szczególności w sytuacjach, w których ICES wydaje zalecenie dotyczące zerowych połowów, faktyczny poziom TAC ustala się na konsultacjach. Sprawozdanie obejmuje jednak również stosowanie planów wieloletnich przed wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z UE.

W przypadku morszczuka europejskiego, rozwój północnego stada (Morze Północne, Morze Celtyckie i północna część Zatoki Biskajskiej) pokazuje, że od początku XXI w. odbudowało się ono, osiągając większe niż wcześniej znaczenie w Morzu Północnym. W 2022 r ustalono wskaźnik referencyjny dla stad morszczuka europejskiego.

Wynegocjowany ze Zjednoczonym Królestwem TAC ustala się z wykorzystaniem przedziałów, które zawarto w planach wieloletnich dla wód zachodnich. TAC ustala się na poziomie punktu MSY. Jednak w odniesieniu do przypadków, do których w 2022 r. zalecono jeszcze większe zmniejszenie, UE wykorzystała przepisy zawarte w planie wieloletnim, aby ograniczyć redukcję do 20 % w wyższym przedziale MSY. Północne stado morszczuka stanowi również przedmiot negocjacji z Norwegią.

Komitet Doradczy ds. Wód Północno-Zachodnich ubolewa, że nie wykorzystano zakresów MSY, aby ustalić uprawnienia do połowów w wodach północno-zachodnich. Komisja uważa, że zastosowano przedziały, w przypadku których spełniono warunki prawne, które umożliwiają ich zastosowanie.

Na mocy umowy o handlu i współpracy[20] UE i Zjednoczone Królestwo mogą rozważyć wspólne opracowanie wieloletnich strategii ochrony i zarządzania jako podstawy określania TAC i innych środków zarządzania. Takie strategie są przedmiotem dyskusji toczących się na forum Specjalnego Komitetu ds. Rybołówstwa.

3.3 RZECZYWISTOŚĆ POŁOWÓW WIELOGATUNKOWYCH W MORZU PÓŁNOCNYM I WODACH ZACHODNICH

W wodach UE w Morzu Północnym i wodach zachodnich prowadzi się głównie połowy wielogatunkowe, ukierunkowane na mające wartość handlową i zdrowsze stada ryb, takie jak homarzec w cieśninie Kattegat, plamiak w Morzu Celtyckim, plamiak w wodach na zachód od Szkocji i morszczuk ze stada północnego. W połowach tych występują jednak nieuniknione przyłowy innych stad ryb, które czasami mogą znajdować się pod znacznie większą presją niż zdrowsze stada docelowe. Przykładem są nieuniknione przyłowy zagrożonego dorsza atlantyckiego w Morzu Celtyckim i witlinka w połowach zdrowszego stada plamiaka w tym

[20] Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz.U. L 149 z 30.4.2021, s. 10).

basenie morskim, przyłowy zagrożonego morlesza bogara w połowach morszczuka ze zdrowego stada północnego, którego poławia się przy użyciu takli w Morzu Celtyckim oraz nieuniknione przyłowy homarca w cieśninie Kattegat.

Jest to tylko kilka przykładów, które przedstawiają rzeczywistość połowów wielogatunkowych w wodach europejskich. W związku z warunkami, w jakich odbywają się połowy wielogatunkowe, art. 4 i 5 wieloletnich planów dla Morza Północnego i wód zachodnich mają zastosowanie do „gatunków dławiących" i przewidują konieczność uwzględnienia trudności w prowadzeniu połowów wszystkich stad na poziomie MSY w tym samym czasie. Należy jednak podjąć środki, aby w możliwie największym stopniu zmniejszyć nieuniknione przyłowy. Plany wieloletnie przyczyniają się do osiągnięcia tego celu, ponieważ uwzględnia się w nich szczególne środki zmniejszające właśnie te przyłowy (zob. przykłady poniżej).

Grupa państw członkowskich leżących nad wodami północno-zachodnimi uznaje, że wieloletni plan dotyczący Morza Północnego przyniósł korzyści w zapobieganiu wstrzymaniom połowów poprzez zarządzanie połowami wielogatunkowymi.

Poniżej podano kilka konkretnych przykładów zarządzania połowami wielogatunkowymi w basenach różnych mórz.

3.3.1 CIEŚNINA KATTEGAT

Przykładem środka stosowanego w ramach wieloletniego planu dotyczącego Morza Północnego, aby chronić niektóre stada w cieśninie Kattegat, była propozycja, aby określić TAC dla homarca w cieśninach Skagerrak i Kattegat w niższym przedziale MSY, na podstawie art. 4 ust. 4 wieloletniego planu dla Morza Północnego, co pozwoliłoby na zmniejszenie do minimum nieuniknionych przyłowów dorsza atlantyckiego w cieśninie Kattegat w połowach homarca. Rada przychyliła się do wniosków Komisji tylko w latach 2020, 2022 i 2024. W pozostałych latach ustaliła jednak TAC w niższym przedziale MSY.

Od 2020 r. w odniesieniu do dorsza atlantyckiego w cieśninie Kattegat obowiązują ponadto środki zaradcze. Obejmują one wprowadzenie bardziej selektywnych narzędzi połowu w odniesieniu do włoków dennych, a mianowicie nakaz prowadzenia połowów homarca wyłącznie przy użyciu panelu Seltra lub kratownicy szwedzkiej oraz ograniczenie limitu przyłowów dorsza do nie więcej niż 1,5 %. Ponadto, aby zachęcić statki do stosowania nadzoru elektronicznego w celu skutecznego monitorowania zgodności z obowiązkiem wyładunku, statki UE, które uczestniczą w projekcie państwa członkowskiego dotyczącym w pełni udokumentowanych połowów, mogą zamiast tego stosować narzędzia połowowe zgodne z rozporządzeniem w sprawie środków technicznych.

Korzyścią z tych środków jest możliwość kontynuowania docelowych połowów homarca po wprowadzeniu środków dotyczących przyłowu dorsza. W tym zakresie ICES nie może oszacować odsetka śmiertelności związanej z połowami (w odróżnieniu od śmiertelności naturalnej) lub migracji do Morza Północnego po wykorzystaniu cieśniny Kattegat jako obszaru dojrzewania

narybku. Opinia ICES i służba techniczna zwracają również uwagę na potrzebę stosowania bardziej selektywnych narzędzi połowowych.

3.3.2 PRZYKŁADY DOTYCZĄCE MORZA CELTYCKIEGO

Środki stosowane w ramach planu wieloletniego dla wód zachodnich, aby chronić stanowiące przyłów stada w Morzu Celtyckim, to np. propozycja, aby TAC dla plamiaka ustalić w niższym przedziale MSY na podstawie art. 4 ust. 3 wieloletniego planu dla wód zachodnich, co pozwoliłoby zmniejszyć do minimum nieuniknione przyłowy dorsza atlantyckiego i witlinka – dwóch stad docelowych w ramach wieloletniego planu dla wód zachodnich, w połowach plamiaka. Rada przychyliła się do wniosku Komisji w 2020 r., czyli w ostatnim roku przed wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z UE. Rada określiła tymczasowe TAC na 2021 r., a następnie, w drugiej połowie 2021 r., osiągnięto porozumienie w sprawie TAC ze Zjednoczonym Królestwem. Od 2021 r. stada te były przedmiotem negocjacji w ramach konsultacji między UE a Zjednoczonym Królestwem.

Komisja zaproponowała na 2020 r. dodatkowe środki zaradcze w odniesieniu do dorsza atlantyckiego i witlinka w Morzu Celtyckim, obu stad docelowych w ramach wieloletniego planu dla wód zachodnich, na podstawie rozporządzenia w sprawie uprawnień do połowów, w oparciu o art. 8 wieloletniego planu dotyczącego wód zachodnich. Wspomniane środki zaradcze obejmują wewnętrznie powiązane ze sobą środki techniczne oraz kwotę przyłowu dorsza atlantyckiego w Morzu Celtyckim na poziomie, który zapewnia ochronę stad stanowiących przyłów, a jednocześnie umożliwia kontynuowanie połowów plamiaka. Komisja zaproponowała zmniejszenie TAC o 88 % zgodnie z punktem MSY i zasadą przestrzegania zaleceń zawartych w opinii ICES. Rada postanowiła nie przychylać się do propozycji Komisji dotyczącej TAC, ponieważ skutkowałoby to niskim TAC na poziomie 189 ton dla dorsza, powodując wstrzymanie innych połowów ryb białych w Morzu Celtyckim, i zamiast tego ustaliła TAC na poziomie 805 ton, aby uniknąć wczesnego wstrzymania innych połowów ryb białych w Morzu Celtyckim. TAC na takim poziomie nadal pozwalał na znaczny przyrost biomasy. Rada wprowadziła również bardziej selektywne metody połowu stad ryb białych w Morzu Celtyckim, w ścisłym związku z przepisami rozporządzenia o uprawnieniach do połowów na 2020 r. Bez tych ściśle powiązanych środków należałoby ustalić TAC na niższym poziomie. Środki przewidziane we wspomnianym rozporządzeniu zastąpiono następnie aktem delegowanym[21], który oparto na przyjętej w 2020 r.,

[21] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2324 z dnia 23 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 w zakresie środków technicznych dotyczących niektórych połowów dennych i pelagicznych w Morzu Celtyckim, Morzu Irlandzkim i wodach na zachód od Szkocji (Dz.U. L 465 z 29.12.2021, s. 1).

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2022/2588 z dnia 20 października 2022 r. zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 w zakresie środków technicznych dotyczących niektórych połowów dennych i pelagicznych w Morzu Celtyckim, Morzu Irlandzkim i wodach na zachód od Szkocji (Dz.U. L 338 z 30.12.2022, s. 44).

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2024/492 z dnia 30 listopada 2023 r. zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 w zakresie przedłużenia środków technicznych dotyczących niektórych połowów dennych i pelagicznych w Morzu Celtyckim, Morzu Irlandzkim i wodach na zachód od Szkocji (Dz.U. L, 2024/492, 13.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/492/OJ).

zawierającej inne, bardziej selektywne metody połowowe wspólnej rekomendacji grupy państw członkowskich leżących nad wodami północno-zachodnimi.

Innym przykładem, który dotyczy Morza Celtyckiego, jest morlesz bogar, stanowiący nieunikniony przyłów w połowach morszczuka północnego, łowionego przy użyciu takli. ICES zaleciła połowy tego stada na poziomie zerowym, uznając, że zostało ono uszczuplone[22]. Oznaczałoby to jednak wstrzymanie połowów morszczuka północnego. W związku z tym na lata 2023 i 2024 ustalono niski poziom TAC wyłącznie dla przyłowów, aby utrzymać połowy morszczuka północnego w tym basenie morskim i w jak największym stopniu chronić stanowiącego przyłów morlesza bogara. Grupa państw członkowskich leżących nad wodami północno-zachodnimi uzgodniła ponadto wspólną rekomendację dotyczącą wdrożenia minimalnych rozmiarów odniesienia do celów ochrony morlesza bogara złowionego w ramach połowów przemysłowych i rekreacyjnych oraz wdrożenia obszarów zamkniętych, aby lepiej ochronić tarlaki i osobniki młodociane morlesza bogara. Na podstawie tej wspólnej rekomendacji Komisja przyjęła w 2023 r. środek techniczny w formie aktu delegowanego, który przedłużono do 2024 r.[23].

Jedna z organizacji branżowych (CNPMEM) krytykuje MAP, uznając, że wykaz stad docelowych jest zbyt restrykcyjny i że nie ma jasnych kryteriów określających, co można uznać za stado docelowe.

Należy zauważyć, że Komisja zaproponowała w dyskusjach na temat planów wieloletnich, aby współprawodawcy przekazali jej uprawnienia do zmiany wykazów stad docelowych. Współprawodawcy nie zgodzili się jednak z wnioskiem Komisji i postanowili zachować uprawnienia do zmiany wykazu stad docelowych.

3.4 TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI, WYROK W SPRAWIE C-330/22

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej („Trybunał”) potwierdził w wyroku z dnia 11 stycznia 2024 r.[24] ważność rozporządzenia w sprawie uprawnień do połowów na 2020 r.[25] w zakresie, w jakim ustalono w nim cztery TAC wyłącznie dla nieuniknionych przyłowów powyżej zalecanego przez ICES zerowego poziomu połowu. Trybunał orzekł, że Rada dysponowała

[22] ICES. 2022, „Blackspot seabream (*Pagellus bogaraveo*) in subareas 6–8 (Celtic Seas, the English Channel, and Bay of Biscay)” [„Morlesz bogar (Pagellus bogaraveo) w podobszarach 6–8 (Morze Celtyckie, kanał La Manche, Zatoka Biskajska)”]. [w:] sprawozdanie Komitetu Doradczego ICES, 2022, opinia ICES z 2022 r., https://doi.org/10.17895/ices.advice.19453802.

[23] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/56 z dnia 19 lipca 2022 r. zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 w odniesieniu do szczególnych środków technicznych dotyczących morlesza bogara (*Pagellus bogaraveo*) w podobszarach ICES 6–8 (Dz.U. L 5 z 6.1.2023, s. 1).

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2024/491 z dnia 30 listopada 2023 r. zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 w odniesieniu do przedłużenia szczególnych środków technicznych dotyczących morlesza bogara (*Pagellus bogaraveo*) w podobszarach ICES 6–8 (Dz.U. L, 2024/491, 13.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/491/oj).

[24] Wyrok z dnia 11 stycznia 2024 r., Friends of the Irish Environment (Possibilités de pêche supérieures à zéro), C-330/22, EU:C:2024:19.

[25] Rozporządzenie Rady (UE) 2020/123 z dnia 27 stycznia 2020 r. ustalające uprawnienia do połowów na rok 2020 w odniesieniu do niektórych stad ryb i grup stad ryb, mające zastosowanie w wodach Unii oraz, dla unijnych statków rybackich, w niektórych wodach nienależących do Unii (Dz.U. L 25 z 30.1.2020, s. 1).

zakresem uznania przy ustalaniu tych TAC dla stad stanowiących przyłów powyżej zalecanych naukowo poziomów, aby pogodzić cel kontynuowania połowów wielogatunkowych z celem przywrócenia dobrego stanu biologicznego odnośnych stad. Jednocześnie Trybunał orzekł, że w przypadku stad oznaczonych w planach wieloletnich jako „docelowe" obowiązek osiągnięcia i utrzymania MSY po 2020 r. „ma zastosowanie ściśle i bez wyjątku".

4 PODEJŚCIE EKOSYSTEMOWE

Art. 2 ust. 3 rozporządzenia podstawowego stanowi, że w ramach WPRyb należy wdrożyć podejście ekosystemowe do zarządzania rybołówstwem, aby ograniczyć negatywne skutki działalności połowowej dla ekosystemu morskiego. Art. 3 ust. 3 planów wieloletnich stanowi, że plany te muszą być spójne z prawem ochrony środowiska UE, a w szczególności z celem dotyczącym osiągnięcia dobrego stanu środowiska do 2020 r., zgodnie z wymogami dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej[26]. Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej zawiera 11 wskaźników jakości do określania dobrego stanu środowiska. Wieloletnie plany zarządzania mają na celu zapewnienie przestrzegania warunków wskaźnika 3 (jako najistotniejszego dla zarządzania rybołówstwem) oraz przyczynienie się do spełnienia innych istotnych wskaźników proporcjonalnie do względnej roli, jaką odgrywa rybołówstwo.

Wskaźnik 3 jest bezpośrednio powiązany z ustalaniem uprawnień do połowów. Stanowi on, że „[p]opulacje wszystkich ryb i skorupiaków eksploatowanych w celach handlowych utrzymują się w bezpiecznych granicach biologicznych, wskazując rozmieszczenie ze względu na wiek i rozmiar populacji, świadczące o dobrym zdrowiu zasobów". Działalność połowowa ma wpływ na wskaźniki dotyczące: różnorodności biologicznej (wskaźnik 1); łańcucha pokarmowego (wskaźnik 4); integralności dna morskiego (wskaźnik 6); oraz odpadów morskich (wskaźnik 10). Wpływ połowów na inne wskaźniki jest w najlepszym przypadku pośredni lub nieistotny[27].

ICES wskazuje, że śmiertelność połowowa stale spada od lat 90. XX w. i obecnie znajduje się średnio poniżej F_{MSY}[28].

Rybołówstwo może prowadzić do połowu gatunków chronionych, takich jak ptaki i ssaki morskie[29]. Reforma WPRyb z 2013 r. otworzyła nowe możliwości współpracy zainteresowanych

[26] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Dz.U. L 164 z 25.6.2008, s. 19).

[27] Pozostałe wskaźniki to: wprowadzanie gatunków obcych (wskaźnik 2); eutrofizacja wywołana przez działalność człowieka (wskaźnik 5); właściwości hydrograficzne (wskaźnik 7); poziom substancji zanieczyszczających w morzu (wskaźnik 8); poziom substancji zanieczyszczających w rybach i owocach morza (wskaźnik 9); wprowadzanie energii, w tym hałasu podwodnego (wskaźnik 11).

[28] ICES, 2022, „Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Fisheries Overview" [„Zatoka Biskajska i ekoregion wybrzeża Półwyspu Iberyjskiego – przegląd rybołówstwa"], [w:] sprawozdanie Komitetu Doradczego ICES, 2022, opinia ICES z 2022 r., sekcja 6.2., https://doi.org/10.17895/ices.advice.21641396.

[29] ICES, 2022, „Bay of Biscay and the Iberian Coast ecoregion – Ecosystem overview" [„Zatoka Biskajska i ekoregion wybrzeża Półwyspu Iberyjskiego – przegląd ekosystemu"], [w:] sprawozdanie Komitetu Doradczego ICES, 2022, opinia ICES z 2022 r., sekcja 6.1, https://doi.org/10.17895/ices.advice.21731579.

stron i państw członkowskich z danego regionu, tak aby mogły one uzgodnić dostosowane do swoich potrzeb środki związane z odpowiednimi basenami morskimi.

5 OBOWIĄZEK WYŁADUNKU

Kluczowym celem zreformowanej WPRyb (2013 r.) jest wdrożenie obowiązku wyładunku i stopniowe eliminowanie odrzutów poprzez unikanie i ograniczanie niezamierzonych połowów. Obowiązek wyładunku dotyczy gatunków zarządzanych za pomocą TAC, który obowiązuje od stycznia 2019 r.

Jeżeli chodzi o obowiązek wyładunku, zainteresowane strony, które przesłały odpowiedzi w ramach konsultacji, poinformowały, że chociaż istnieją dowody na zmniejszenie odrzutów, obowiązek wyładunku nie spełnił swojego celu; głównym wyzwaniem pozostaje to, aby obowiązek wyładunku był możliwy do zrealizowania w obecnych ramach prawnych, przy jednoczesnym zachęcaniu do zmiany modeli połowów w kierunku dalszej selektywności. Pomimo to od czasu wprowadzenia obowiązku wyładunku sektor rybołówstwa podjął znaczne wysiłki, aby zrozumieć, a następnie wdrożyć tę politykę, a także aktywnie współpracować z instytutami badawczymi w celu opracowania strategii unikania i ograniczania niezamierzonych połowów, a także ogólnego poszerzenia wiedzy o tych gatunkach (w tym o ich przeżywalności).

Jeśli chodzi o pozytywne akcenty, zainteresowane strony potwierdzają, że obowiązek wyładunku stymuluje badania naukowe nad bardziej selektywnymi narzędziami i modelami połowów. Zainteresowane strony uważają jednak, że w przypadku wielogatunkowych połowów dennych stopień selektywności będzie ograniczony.

Komisja uważa, że występujący wciąż problem odrzutów jest związany z kontrolą i egzekwowaniem przepisów, i należy mu zaradzić w ramach unijnego systemu kontroli rybołówstwa. Plany wieloletnie nie miały na celu rozwiązania tego problemu.

6 WSPÓŁPRACA REGIONALNA

Jednym z głównych komponentów WPRyb jest współpraca regionalna. Jej głównym celem jest lepsze uwzględnienie różnic między poszczególnymi basenami morskimi oraz większe włączenie zainteresowanych stron w zarządzanie rybołówstwem, z uwzględnieniem ich wiedzy i doświadczenia. Bardziej bezpośrednie zwiększenie udziału zainteresowanych stron w kształtowaniu i wdrażaniu środków zarządzania doprowadzi ostatecznie do większego poczucia współwłasności i do większego zaangażowania w zapewnianie zgodności z tymi środkami. W ramach współpracy regionalnej zainteresowane strony, które mają bezpośredni interes w zarządzaniu, mogą wspierać przyjmowanie środków ochronnych, takich jak plany wieloletnie i plany dotyczące odrzutów. Osiąga się to głównie za pośrednictwem komitetów doradczych i grup państw członkowskich.

Konsultacje z zainteresowanymi stronami dostarczyły użytecznych informacji zwrotnych na temat realizowania współpracy regionalnej w ramach planów wieloletnich w praktyce. Jak wynika ze wspomnianych konsultacji, powszechnie uznaje się, że plany wieloletnie zapewniają niezbędne ramy prawne umożliwiające współpracę regionalną. Na przykład Komitet Doradczy ds. Wód Północno-Zachodnich i członkowie STECF pozytywnie postrzegają zacieśnianie współpracy między odpowiednimi zainteresowanymi stronami[30]. Z biegiem czasu wspólne rekomendacje zapewniały stopniowo więcej dowodów technicznych i wiedzy praktycznej, a także środki dostosowane do warunków w poszczególnych basenach morskich. Grupy regionalne państw członkowskich mogą również skorzystać ze zwiększonego udziału zainteresowanych stron i naukowców. W tym sensie w pakcie na rzecz rybołówstwa i oceanów, który zapowiedziano w sprawozdaniu dotyczącym WPRyb z 2024 r.[31], wezwano państwa członkowskie do poczynienia postępów w zakresie zarządzania WPRyb z korzyścią dla wszystkich zainteresowanych stron i dla ogółu społeczeństwa.

7 ZMIANY SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

7.1 MORZE PÓŁNOCNE

W oparciu o roczne sprawozdanie gospodarcze STECF za 2023 r. dotyczące floty rybackiej UE[32] stwierdza się, że nie ma państwa członkowskiego, którego flota byłaby całkowicie zależna od regionu w swojej działalności połowowej. Na podstawie wartości wyładunków Morze Północne i wschodni Atlantyk stanowią kluczowy region połowowy Danii (86 % całkowitych wyładunków), Niderlandów (83 %), Niemiec (61 %), Szwecji (70 %) i Belgii (32 %).

7.2 WODY PÓŁNOCNO-ZACHODNIE (NWW)

Według sprawozdania STECF, które oparto na wartości wyładunków, połowy w Irlandii i Francji charakteryzują się najwyższym poziomem wyładunków na wodach północno-zachodnich (NWW). Irlandia ma jednak najwyższy łączny odsetek krajowej wartości wyładunku z regionu, który wynosi 90 %, co wskazuje na dużą zależność od tego obszaru (jej flota spędza na tych wodach 97 % dni na morzu). Belgia (54 %) i Francja (29 %) są również w dużym stopniu zależne od tego obszaru pod względem dni na morzu. Chociaż Irlandia i Belgia wykazują dużą zależność, największy udział połowów ma Francja i Irlandia.

[30] Dwóch członków STECF odpowiedziało na konsultacje z zainteresowanymi stronami.

[31] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Zrównoważone rybołówstwo w UE: aktualna sytuacja i kierunki na 2025 r.” (COM(2024) 235 final).

[32] Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa (STECF), „The 2023 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet” [„Roczne sprawozdanie gospodarcze za 2023 r. dotyczące floty rybackiej UE”] (STECF 23-07), Prellezo, R., Sabatella, E., Virtanen, J., Tardy Martorell, M. i Guillen, J. (red.), Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2023, doi:10.2760/423534, JRC135182.

7.3 WODY POŁUDNIOWO-ZACHODNIE (SWW)

Według sprawozdania STECF, do głównych flot prowadzących działalność w regionie należały floty z Hiszpanii, Francji i Portugalii. W 2021 r. w regionie tym działalność prowadziło ponadto sześć innych flot UE; były to floty Belgii, Niemiec, Danii, Irlandii, Litwy i Niderlandów, których działalność połowowa w regionie była jednak ograniczona (udział sumy nakładów tych państw członkowskich wyniósł 0,16 %, a wyładunki stanowiły 1,12 % wartości i 2,23 % masy ogółem w regionie). Biorąc pod uwagę wartość wyładunków, największą produkcję z tego regionu uzyskała Hiszpania, wyprzedzając Portugalię i Francję. Hiszpania zanotowała najwyższy całkowity odsetek krajowej wagi wyładunku z regionu (51 %), wyprzedzając Portugalię (32 %) i Francję (15 %). Portugalia wykazuje największą zależność od tych wód: 98 % nakładu połowowego floty portugalskiej przypada na wody południowo-zachodnie (SWW), co stanowi odpowiednio 85 % i 82 % wartości i masy wyładunków ogółem.

8 PRZEKAZANIE UPRAWNIEŃ KOMISJI NA MOCY PLANÓW WIELOLETNICH DLA MORZA PÓŁNOCNEGO I WÓD ZACHODNICH ORAZ ROZPORZĄDZENIA W SPRAWIE DOSTĘPU DO POŁOWÓW DALEKOMORSKICH

W planach wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich przekazano Komisji uprawnienia do przyjmowania rozporządzeń delegowanych w odniesieniu do stad objętych planami wieloletnimi w następstwie zmian w rozkładzie geograficznym stad (art. 1 ust. 1 planów wieloletnich dla Morza Północnego i wód zachodnich), środków zaradczych (art. 8 planów wieloletnich), środków technicznych (art. 9 planów wieloletnich), wdrożenia obowiązku wyładunku (art. 11 planu wieloletniego dla Morza Północnego i art. 13 planu wieloletniego dla wód zachodnich) oraz ograniczeń odnoszących się do całkowitej zdolności połowowej flot zainteresowanych państw członkowskich (art. 14 ust. 2 planu wieloletniego dla wód zachodnich).

Komisja nie skorzystała do tej pory z tych uprawnień, z wyjątkiem wdrożenia obowiązku wyładunku. W przypadku środków technicznych uprawnienie to zastąpiono w 2019 r. bardziej szczegółowym uprawnieniem ustanowionym w art. 15 rozporządzenia w sprawie środków technicznych. Jeżeli chodzi o wdrożenie obowiązku wyładunku, Komisja przyjęła osiem rozporządzeń delegowanych w ramach planu wieloletniego dla Morza Północnego i dziewięć w ramach planu wieloletniego dla wód zachodnich.

Na mocy rozporządzenia w sprawie dostępu do połowów dalekomorskich (art. 9 ust. 7) przekazuje się Komisji uprawnienia do zmiany wykazu gatunków będących indykatorami wrażliwego ekosystemu morskiego. Komisja nie skorzystała do tej pory z tego uprawnienia.

9 SŁOWNICZEK

AC: komitet doradczy

WPRyb: wspólna polityka rybołówstwa

CNPMEM: Krajowy Komitet ds. Rybołówstwa Morskiego i Akwakultury

FMSY: śmiertelność połowowa zgodna z maksymalnym podtrzymywalnym połowem

ICES: Międzynarodowa Rada Badań Morza

MSG: grupa państw członkowskich

MAP: plan wieloletni

MSY: maksymalny podtrzymywalny połów

NWW: wody północno-zachodnie

NWWAC: Komitet Doradczy ds. Wód Północno-Zachodnich

SSB: biomasa stada tarłowego

STECF: Komitet Naukowy, Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa

SWW: wody południowo-zachodnie

SWWAC: Komitet Doradczy ds. Wód Południowo-Zachodnich

TAC: całkowity dopuszczalny połów